

Homografie problemowo

1. *Odzworowaniem afinicznym* (Af'em) nazywamy odzworowanie $g : \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C} : g(z) = az + b, a \neq 0$. Kilka łatwych faktów nt. odwz. afinicznych:

(a) g jest bijekcją $\mathbb{C}$ na siebie.

(b) Dla dowolnych $z_1, z_2 \in \mathbb{C}, z_1 \neq z_2, w_1, w_2 \in \mathbb{C}, w_1 \neq w_2$ istnieje dokładnie jedno odwz. afiniczne przeprowadzające z_1 na w_1 oraz z_2 na w_2 .

Odp. Niech szukane g ma postać: $w = g(z) = az + b$. Wtedy warunki: $w_1 = g(z_1)$ i $w_2 = g(z_2)$ tworzą układ dwóch równań liniowych na współczynniki a, b .

2. *Homografią* nazywamy odzworowanie $h : \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C} : h(z) = \frac{az+b}{cz+d}, ad-bc \neq 0$. Pokazać, że:

(a) homografia jest bijekcją $\overline{\mathbb{C}} \rightarrow \overline{\mathbb{C}}$.

Odp. Przedstawiamy homografię jako złożenie Af'a, inwersji i Af'a:

$$h(z) = \frac{az+b}{cz+d} = (g_1 \circ k \circ g_2)(z), \quad (1)$$

gdzie:

$$g_2(z) = cz + d, \quad k(z) = \frac{1}{z}, \quad g_1(z) = \frac{bc-ad}{c}z + \frac{a}{c}.$$

g_1, g_2 - Af'y, więc bijekcje; k - inwersja - też bijekcja; złożenie jest więc bijekcją.

(b) Znaleźć odzworowanie odwrotne do danej homografii.

Odp. $w = \frac{az+b}{cz+d}, czw + dw = az + b, z(cw - a) = b - dw, z = \frac{-dw+b}{cw-a}$.

(c) Pokazać, że złożenie dwóch homografii jest homografią.

Odp. By simple calculation.

3. Zapisać równanie okręgu oraz prostej na płaszczyźnie zespolonej (tzn. wyrazić równania prostej i okręgu przez z i $\bar{z}$ zamiast x i y).

Odp. Ponieważ: $z = x + iy, \bar{z} = x - iy$, to: $x = \frac{1}{2}(z + \bar{z}), y = \frac{1}{2i}(z - \bar{z})$, i wstawiamy to do równania okręgu o środku w p. $(a, b) = a + ib$ i promieniu R . Mamy, po pomnożeniu przez 4:

$$\begin{aligned} 4R^2 &= (2x - 2a)^2 + (2y - 2b)^2 = (z + \bar{z} - 2a)^2 + (i\bar{z} - iz - 2b)^2 \\ &= z^2 + \bar{z}^2 + 4a^2 + 2z\bar{z} - 4az - 4a\bar{z} - z^2 - \bar{z}^2 + 4b^2 + 2z\bar{z} - 4ib\bar{z} + 4ibz \\ &= 4z\bar{z} + z(-4a + 4ib) + \bar{z}(-4a - 4ib) + 4(a^2 + b^2); \end{aligned}$$

Po przekształceniu i oznaczeniu: $\gamma = -a + ib$ oraz $\delta = a^2 + b^2 - R^2 = \gamma\bar{\gamma} - R^2 \in \mathbb{R}$ mamy

$$z\bar{z} + \gamma z + \bar{\gamma}\bar{z} + \delta = 0.$$

Mamy przy tym: $\gamma\bar{\gamma} - \delta = R^2 \geq 0$.

Pozostaje jeszcze rozpatrzeć równania prostych: $Ax + By + C = 0$ ($A, B, C \in \mathbb{R}$). Mamy:

$$2Ax + 2By + 2C = 0 = Az + A\bar{z} - iBz + iB\bar{z} + C = (A - iB)z + (A + iB)\bar{z} + C = 0$$

lub, oznaczając $\Gamma = A - iB$, możemy zapisać równanie okręgu w postaci

$$\Gamma z + \bar{\Gamma}\bar{z} + C = 0.$$

4. Pokazać, że homografia przeprowadza okrąg uogólniony na okrąg uogólniony.

Odp. *Pierwszy sposób* – bezpośredni rachunek, przydługi, ale do ogarnięcia. *Drugi sposób* (pozwalający zaoszczędzić nieco rachunków) – wykorzystanie zad. 2a. Zauważmy, że odwz. afiniczne, jako złożenie translacji i skalowania (zespolonego), przekształca prostą na prostą i okrąg na okrąg. Zobaczymy jeszcze, co robi inwersja. Jej działanie na prostą nie przechodzącą przez zero ($C \neq 0$) daje

$$\Gamma z + \bar{\Gamma} \bar{z} + C = 0 \rightarrow \Gamma \frac{1}{z} + \bar{\Gamma} \frac{1}{\bar{z}} + C = 0 \implies \frac{\Gamma}{C} \bar{z} + \frac{\bar{\Gamma}}{C} z + z \bar{z} = 0$$

więc okrąg. Gdy $C = 0$ to obrazem prostej $\Gamma z + \bar{\Gamma} \bar{z} = 0$ jest prosta $\Gamma \bar{z} + \bar{\Gamma} z = 0$. Wreszcie, dla $\delta \neq 0$, okrąg przechodzi w:

$$z \bar{z} + \gamma z + \bar{\gamma} \bar{z} + \delta = 0 \rightarrow \frac{1}{z \bar{z}} + \gamma \frac{1}{z} + \bar{\gamma} \frac{1}{\bar{z}} + \delta = 0 \implies \frac{1}{\delta} + \frac{\gamma}{\delta} \bar{z} + \frac{\bar{\gamma}}{\delta} z + z \bar{z} = 0,$$

więc okrąg. Gdy zaś $\delta = 0$, to

$$z \bar{z} + \gamma z + \bar{\gamma} \bar{z} = 0 \rightarrow \frac{1}{z \bar{z}} + \gamma \frac{1}{z} + \bar{\gamma} \frac{1}{\bar{z}} = 0 \implies 1 + \gamma \bar{z} + \bar{\gamma} z = 0,$$

więc obrazem jest prosta.

Każde z trzech przekształceń przeprowadza okrąg uogólniony w okrąg uogólniony, więc ich złożenie tak samo.

5. **a)** Znaleźć obraz górnej półpłaszczyzny (tzn. $S = \{z \in \mathbb{C} : \text{Im } z \geq 0\}$) przy homografii $w = \frac{z+i}{z-i}$.

Rozw. Wystarczy rozważyć obraz prostej $y = 0$ tzn. $z = \bar{z}$. Niech w należy do obrazu, w powstaje z z należącego do prostej; wtedy $z = z(w)$. Mamy odwzorowanie odwrotne do $w(z)$: $z(w) = i \frac{w+1}{w-1}$, zatem:

$$z - \bar{z} = 0 \implies i \frac{w+1}{w-1} - (-i) \frac{\bar{w}+1}{\bar{w}-1} = 0,$$

po uproszczeniu: $w\bar{w} = 1$, tzn. obraz prostej $y = 0$ jest okręgiem $C(0,1)$ (przy czym punkt $(1,0)$ okręgu powstaje jako obraz punktu w nieskończoności). Pozostaje rozstrzygnąć, czy górna półpłaszczyzna przechodzi na wewnątrz czy na zewnątrz. Mamy np. $w(2i) = 3$, tak więc **Odp.** S przechodzi na $C(0,1)$ razem z zewnątrz $C(0,1)$.

b) Znaleźć obraz ćwiartki płaszczyzny, dany przez równania: $y \geq 1, x \geq 1$ przy tejże homografii.

6. **a)** Wykazać, że homografia $h(z) := \frac{z-a}{z-\bar{a}}$, $\text{Im}(a) > 0$ przekształca górną półpłaszczyznę na koło $|z| < 1$. **Rozw.** Patrz poprzednie zadanie.

b) Znaleźć obrazy półprostych $\{(b, y), y > 0\}$ oraz półokręgów $\{(x, y) : y > 0, (x-b)^2 + y^2 = r^2\}$.

7. Wykazać, że dla każdych 2 trójek punktów $z_1, z_2, z_3 \in \bar{\mathbb{C}}, w_1, w_2, w_3 \in \bar{\mathbb{C}}$ istnieje dokładnie jedna homografia h taka, że $h(z_i) = w_i$.

8. *Homografie zachowujące prostą rzeczywistą.* Wykazać, że jeżeli $h(\bar{\mathbb{R}}) = \bar{\mathbb{R}}$, to h jest zadane macierzą rzeczywistą.

Odp. Niech $h(z) := \frac{az+b}{cz+d}$. Jeżeli $c = 0$, to można położyć $d = 1$. Wtedy $h(0) = b \in \mathbb{R}$ oraz $h(1) = a+b \in \mathbb{R}$. Jeżeli $c \neq 0$ to można położyć $c = 1$ i mamy $h(x) = \frac{(ax+b)(x+\bar{d})}{|x+d|^2} \in \mathbb{R}$. Zatem dla $x \in \mathbb{R}$ wielomian $x^2 \text{Im}(a) + x \text{Im}(a\bar{d} + b) + \text{Im}(b\bar{d}) = 0$. Stąd $a, b, d \in \mathbb{R}$.

9. Znaleźć przeciwobraz zbioru S względem odwzorowania $f = \frac{z}{1-z}$ dla:

(a) $S = K(ir, r)$. **Odp.** $f^{-1}(S) = K(ir, r)$.

(b) $S = K(i, 2)$. **Odp.** $f^{-1}(S) = \mathbb{C} \setminus \overline{K}(\frac{3-i}{2}, 1)$.

(c) $S = K(2 + 4i, 5)$. **Odp.** $f^{-1}(S) = \{z = x + iy : y > \frac{1}{8}(6x - 5)\}$.

10. Niech z_1, z_2, z_3, z_4 – cztery różne punkty płaszczyzny zespolonej. Pokazać, że ich *dwustosunek* $(z_1, z_2; z_3, z_4)$, definiowany jako:

$$(z_1, z_2; z_3, z_4) = \frac{(z_1 - z_3)(z_2 - z_4)}{(z_2 - z_3)(z_1 - z_4)}$$

jest niezmiennikiem homografii, tzn. że dla dowolnej homografii h zachodzi:

$$(z_1, z_2; z_3, z_4) = (h(z_1), h(z_2); h(z_3), h(z_4)).$$